

Idékatalog

Inspiration til forbrugerundervisning
på voksenuddannelsesområdet

ForbrugerForum har sammensat et katalog af ideer til, hvordan forbrugerstof kan indgå på voksenuddannelsesområdet som en del af tilbuddet eller som særlige arrangementer for kursisterne.

Idékatalog

Forord

En arbejdsgruppe under ForbrugerForum har udarbejdet et idékatalog til undervisere på voksenuddannelsesområdet. Formålet med kataloget er at inspirere underviserne til at tage mere forbrugerstof ind i undervisningen.

Kataloget henvender sig til lærere, ledere eller andre, der søger ideer til et fag eller et kursus. Kataloget skal ikke læses fra a til z, men er derimod tænkt som en appetitvækker, der indeholder emner og ideer, der frit kan plukkes fra, så de kan tilpasses en given aktuel pædagogisk virkelighed

Om ForbrugerForum

ForbrugerForum er et uafhængigt forum, hvis medlemmer udpeges af økonomi- og erhvervsministeren. Forummet arbejder for at fremme dialogen mellem forbrugere, erhvervsliv og myndigheder om at skabe gode forbrugerforhold.

ForbrugerForum består af en formand og 12 medlemmer, hvoraf de syv repræsenterer forbrugerne, og de fem repræsenterer erhvervslivet.

ForbrugerForums opgaver:

- Skaber dialog om forbrugerpolitikken mellem myndigheder, forbrugere og erhvervsliv
- Rådgiver ministeren om den overordnede forbrugerpolitik
- Afholder en årlig debatdag med deltagelse af relevante forbrugerorganisationer, erhvervsorganisationer og myndigheder

Idékatalog

Idékatalog for voksenuddannelsesområdet

Idékataloget for voksenuddannelsesområdet er bygget op over de tilrettelæggelsesformer, som voksenuddannelsesområdet anvender, enten som en del af deres tilbud eller som særlige arrangementer for kursisterne: Kortkurser, foredrag, debatarrangementer og hængselstemaer - dvs. emner som kan integreres i andre fag/emner.

Voksenuddannelsesområdet kan opdeles i:

- det formelle uddannelsessystem
- det uformelle uddannelsessystem

Det formelle uddannelsessystem er karakteriseret ved landsdækkende formel kompetence og vejledende læseplaner, men er også karakteriseret ved en meget stor variation i fag/emner. Det uformelle uddannelsessystem bestemmer selv indhold og form.

Det uformelle uddannelsessystem er langt det største og omfatter dels folkeoplysningen, intern virksomhedsuddannelse samt uddannelsestilbud m.v. tilbudt af foreninger, sammenslutninger og private udbydere.

Den primære målgruppe for idékataloget på voksenuddannelsesområdet er lederne/etablerenterne og sekundært lærerne/underviserne.

Idékataloget er bygget op over de tilrettelæggelsesformer, som voksenuddannelsesområdet anvender, enten som en del af deres tilbud eller som særlige arrangementer for kursisterne:

Idékatalog

Inspiration til forbrugerundervisning på voksenuddannelsesområdet

Idékataloget er bygget op over de tilrettelæggelsesformer, som voksenuddannelsesområdet anvender, enten som en del af deres tilbud eller som særlige arrangementer for kursisterne:

Korte kurser

- 01 Undgå at blive fanget i nettet – sådan nethandler du!
- 02 Red verden – og spar penge samtidig!
- 03 Klag din nød
- 04 Tag hovedet med, når du handler. Ret og pligt som forbruger.
- 05 Få styr på økonomien. Med fokus på familieøkonomien.
- 06 Køb af hus.
- 07 Sikre og forsikre.

Foredrag

- 08 Beskyt dig selv som forbruger – både i Danmark og i udlandet
- 09 Find vej i mærkningsjunglen.
- 10 Ved du, hvad du spiser?
- 11 Købeloven – forbrugerens grundlov!
- 12 Offentlig sygesikring
- 13 Finanskrisen: En trussel for kampen mod verdens fattigdom?
- 14 Mig og finanskrisen. Hvordan påvirker den mig, og hvad skal jeg

Debatarrangementer

- 15 Forbrugernes afmagt – reklamernes magt?
- 16 Den politiske forbruger – fup eller fakta? Forbrugermagt/-afmagt.
- 17 Hvordan skal mine fødevarer produceres - økologisk eller konventionelt?
- 18 Bankrådgiver eller banksælger?
- 19 Skal jeg fremover handle på tankstationen?

Hængselstemaer

- 20 Sådan laver du sund og sikker mad.
- 21 Sådan bliver du en klogere forbruger!
- 22 Sådan undgår du at havne i nettet – sikkerhed på internettet!

Korte kurser

Korte kurser kan enten udbydes som et selvstændigt kursus (eks. på aftenskolerne, på de frie kostskoler, virksomheder, foreninger) eller som et delforløb i et fag/emne, hvor det naturligt kan integreres i den såkaldte hængselstemamodel.

01

Undgå at blive fanget i nettet – sådan nethandler du!

***Begrundelse:** Danskerne nethandler som aldrig før, men gør det primært på danske hjemmesider. Mange forbrugere er varsomme med at handle på hjemmesider i det indre marked, fordi de er usikre på bl.a. deres rettigheder.*

Kurset omhandler således forbrugers/borgerens rettigheder ved handel på nettet – både nationalt og grænseoverskridende.

Indhold

- Muligheder og faldgruber ved nethandel
- Rettigheder og pligter ved køb på nettet – både nationalt og internationalt
- Klagemuligheder

Lærertyper

Forbrugerrådet, Aktive Forbrugere, handelsskolelærere mv.

02

Red verden – og spar penge samtidig!

***Begrundelse:** Forbrugerredegørelse 2008 viser, at danske forbrugere gerne vil forbruge bæredygtigt – men savner praktisk, handlingsorienteret information om, hvordan man gør dette.*

Kurset vil give konkrete tips og tricks til, hvordan man som borger kan forbruge bæredygtigt og samtidig spare penge.

Indhold

Sådan køber du bæredygtigt og sparer penge i forhold til:

- Forbrug i hjemmet (el, vand, varme mv.)
- Indkøb af fødevarer
- Bortskaffelse af produkter (køkkenaffald, haveaffald mv.)

Lærertyper

Medarbejder fra "1-ton mindre-kampagnen", kommunal embedsmænd (teknisk forvaltning) mv.

03

Klag din nød

***Begrundelse:** Mange, der enten er utilfredse med et køb af varer/tjenesteydelser eller en afgørelse truffet af en offentlig myndighed, ved ikke om de reelt har grund til at være utilfredse, eller hvor de kan klage.*

Kurset omhandler således både forbrugerens/borgerens rettigheder og pligter.

Indhold

- Aktiv og passiv vejledning/offentligretligt
- Partsoffentlighed/forvaltningsloven/offentligretligt
- Klagevejledning/forvaltningsloven/offentligretligt
- Ankemuligheder/offentlig sektor/offentligretligt
- Købelovens hovedprincipper/privatretligt
- Fortrydelsesret/privatretligt
- Ombytning/reparation/privatretligt
- Deklarationer og andre oplysninger/privatretligt
- Ankemuligheder/privatretligt

Lærertyper

Offentligretligt: Kommunal embedsmand fx socialrådgiver, juridisk medarbejder

Privatretligt: Lærer fra en handelsskole, Forbrugerrådet, nævnsmedlem fra Forbrugerklagenævnet, repræsentant for et godkendt ankenævn mv.

04

Tag hovedet med, når du handler, Ret og pligt som forbruger

Begrundelse: Hvad skal man tænke over, når man handler?

Indhold

- Vareoplysning
- Vaskeanvisninger
- Pris/kvalitet
- Bytteregler/fortrydelsesret
- Garantier
- Kvittering
- Mærkning
- Købelovens hovedprincipper
- Nethandel
- Dørsalg
- Tilbud/opfordring til tilbud
- Anprisninger

Lærertyper

Lokal forbrugergruppe, Forbrugerrådet, handelsskolelærere, advokat der arbejder med forbrugerretlige sager, nævnsmedlem fra Forbrugerklagenævnet, repræsentant for et godkendt ankenævn mv.

05

Få styr på økonomien, med fokus på familieøkonomien

Begrundelse: Der bliver flere og flere dårligere betalere, og disse har svært ved at rette økonomien op.

Indhold

- Budgetskema
- Faste udgifter
- Rådighedsbeløb
- Lån, ÅOP

Lærertyper

Lokal bankrådgiver, privatøkonomisk konsulent mv.

06

Køb af hus

Begrundelse: Kurset henvender sig især til førstegangskøbere af egen bolig.

Indhold

- Lånemuligheder
- Lånetyper
- ÅOP
- Tilstandsrapporter
- Ejerskifteforsikringer
- Månedlig boligudgift

Lærertyper

Ejendomsmægler, realkreditinstitut, bankrådgiver, forsikringsmedarbejder, boligadvokat, byggesagkyndig mv.

07

Sikre og forsikre

Begrundelse: Der begås mange indbrud i private hjem, og ofte har tyvene alt for let spil.

Indhold

- Sikring af boligens ydre skal (døre, vinduer, låse mv.)
- Sikring af boligens inventar (værdier, pc'er mv.)
- Mærkning
- Naboovervågning
- Tyverialarmer mv.
- Forsikringstyper- og betingelser

Lærertyper

Politibetjent, medarbejder i et forsikringselskab, underviser fra Forsikringsakademiet mv.

Foredragsvirksomhed

Foredrag kan enten udbydes som et selvstændigt tilbud (eks. i aftenskolerne, virksomheder, foreninger) eller som et fællestilbud for en uddannelsesinstitution for kursister/elever/deltagere.

08

Beskyt dig selv som forbruger – både i Danmark og i udlandet

***Begrundelse:** Mange forbrugere kender ikke deres forbrugerrettigheder – hverken når de handler i Danmark eller i Europa. Dette kan få den uheldige konsekvens, at de ikke får den vare eller service, som de har krav på.*

Indhold

Foredraget vil indføre forbrugeren i, hvordan de er sikret forskellige rettigheder, herunder fortrydelsesretten, reklamationsretten mv.

Foredragsholdertyper

Repræsentant fra Forbrugerrådet, advokat med speciale i grænseoverskridende handel mv.

09

Find vej i mærkningsjunglen

Begrundelse: I dag findes der omkring 100 forskellige slags mærker, og det er de færreste forbrugere, som kender til dem alle, og som kan overskue hvilke, der er de vigtigste.

Indhold

En gennemgang af de eksisterende mærker og et bud på, hvad det er, forbrugerne skal kigge efter, hvis de ønsker at være sunde, klimavenlige og/eller bæredygtige.

Foredragsholdertyper

En medarbejder fra Fødevarestyrelsen og/eller Forbrugerrådet, Miljø og Sundhed, forsker med speciale i mærkning, Fair Speak mv.

10

Ved du, hvad du spiser?

***Begrundelse:** Især for madvarer er det vigtigt at kende de eksisterende mærker. For allergikere og for forbrugere, der ønsker at tabe vægt, er det nødvendigt at kunne finde frem til de rigtige madvarer, når de ønsker at kontrollere deres kost. Men hvad betyder de enkelte mærker på madvarerne?*

Indhold

Foredraget vil gå i dybden med de forskellige mærker på madvarer og indføre forbrugeren i, hvad de betyder.

Foredragsholdertyper

En medarbejder i Dansk Varefakta Nævn og/eller en medarbejder fra Forbrugerrådet, Fødevarestyrelsens rejsehold "Alt om Kost", videnscentre om kost, Statens Institut for Folkesundhed mv.

11

Købeloven – forbrugerens grundlov!

Begrundelse: Købeloven indeholder helt essentiel forbrugerbeskyttelse. Alligevel kender mange forbrugere – og erhvervsdrivende – ikke købelovens regler.

Indhold

Foredraget vil indføre borgeren / forbrugeren i købeloven via en letforståelig gennemgang af de centrale regler i loven.

Foredragsholdertyper

Medarbejder fra Forbrugerrådet, lokal erhvervsdrivende mv.

12

Offentlig sygesikring

***Begrundelse:** Der er sket en ændring i flere af reglerne omkring den offentlige sygesikring, men hvad dækkes reelt? Hvordan sikres, at man er dækket, når uheldet er ude, hvornår skal man eksempelvis selv betale for medicin, lægebesøg m.m.?*

Indhold

- Sygeforsikring
- Sikring i DK
- Sikring i ulandet (både EU lande samt andre lande)
- Hjemtransport
- Hvad gør man, hvor sygesikringen ikke dækker?

Foredragsholdertyper

Medarbejder i forsikringselskab, Danske Regioner, SOS mv.

13

Finanskrisen: En trussel for kampen mod verdens fattigdom?

***Begrundelse:** Finanskrisen raser, og som konsekvens heraf bliver det måske ikke muligt at opnå FN-målene for 2015.*

Med finanskrisen risikere man, at de økonomiske fremskridt, der er sket i udviklingslandene, bliver sat over styr. Den store taber er og bliver ulandene - investeringslysten er stærkt faldende samtidig med, at det bliver sværere at låne.

Trods finanskrisen er mængden af solgte fair trade-produkter steget, hvilket giver håb forude. Der er en formodning om, at dette, trods krisen, forsat vil stige.

Der er forskellige opfattelser af, hvor løsningen på problemerne skal findes. Ulandene fortrækker FN, dette skyldes bl.a., at det er her, de har bedst mulighed for indflydelse. Ilandene derimod ser hellere, at en løsning finder sted i IMF og verdensbanken, da FN ikke traditionelt er et organ for finansiel diplomati.

Indhold

- Finanskrisen
- Verdenshandel
- Finanskrisen betydning for fattigdom
- Kampen mod verdens fattigdom
- Fair trade – hvilken betydning har det?
- IMF og verdensbanken vs. FN

Foredragsholdertyper

Repræsentant fra Max Havelar, Mellempøkeligt Samvirke, politikere, organisationer der tilbyder mikrolån mv.

14

Mig og finanskrisen. Hvordan påvirker den mig, og hvad skal jeg gøre?

Begrundelse: Finanskrisen omtales dagligt, og flere og flere bliver nervøse for egen økonomi.

Indhold

- Finanskrisens opståen og udvikling på globalt plan
- Finanskrisen i Danmark
- Krisepakkerne og deres effekt
- Finanskrisen og din egen økonomi

Foredragsholdertyper

Lokalvalgte folketingsmedlemmer, kommunens økonomichef, bankmedarbejder, ansat i realkreditinstitut, økonom fra et universitet mv.

Debatarrangementer

Debatarrangementer kan enten udbydes som et selvstændigt tilbud (aftenskolerne skal fx anvende 10 % af deres kommunale tilskud til debatarrangementer) eller som et fællestilbud for en uddannelsesinstitution for kursister/elever/deltagere.

15

Forbrugernes afmagt – reklamernes magt?

***Begrundelse:** At diskutere reklamer og deres virkemidler er væsentligt for, at vi som forbruger kan blive bevidste om den måde, hvorpå reklamerne påvirker vores forbrug og adfærd.*

Indhold

- Hvad er det lovligt for virksomheder at reklamere for?
En gennemgang af markedsføringsloven.
- Hvor meget påvirker reklamerne forbrugernes indkøb og vaner?
- Hvor meget er forbrugerne styrende for, hvordan reklamebranchen tilrettelægger sine kampagner?
- Hvordan kan man forestille sig, at virksomheder vil prøve at påvirke vores forbrug om 10 år?

Debattører

En kreativ direktør fra et reklamebureau, en repræsentant fra en forbrugerorganisation, personer der forsker i trends og tendenser, person med viden om forskellige persontyper/segmenter mv.

16

Den politiske forbruger – fup eller fakta? Forbrugermagt/-afmagt.

***Begrundelse:** Er det forbrugerne, der sætter dagsordenen? Eller er det indkøberne i de relativt få supermarkedskæder, der bestemmer, hvad vi køber? Agerer forbrugerne politisk i et sådant omfang, at det sætter sig spor?*

Forslag til oplægsholdere

Indkøbschef fra en af de dominerende butikskæder, en repræsentant for eks. Fair Trade, Mellempøkeligt Samvirke, Grønne Organisationer, Aktive Forbrugere, forskere der arbejder med området, en producent mv.

17

**Hvordan skal mine fødevarer produceres
- økologisk eller konventionelt?**

Begrundelse: Debatten om økologisk producerede fødevarer kører fortsat.

- Er det sundere?
- Smager de bedre?
- Er det bedre for miljøet?
- Kan man stille lignende spørgsmål til de konventionelt producerede fødevarer?
- Er de usunde?
- Smager de elendigt?
- Ødelægger de miljøet?

Forslag til oplægsholdere

Repræsentant for økologiske landmænd og for ikke-økologiske landmænd, ernæringsforsker, miljø-forsker, medarbejder fra Landbrug & Fødevarer mv.

18

Bankrådgiver eller banksælger?

***Begrundelse:** I den offentlige debat drøftes det ofte, om bankrådgiveren er bankens eller kundens mand. Bankrådgiveren er - i modsætning til andre - lovgivningsmæssigt forpligtet til at yde rådgivning, når han tilbyder produkter og serviceydelser. Men det er forbrugeren, der skal træffe det endelige valg. Derfor skal forbrugerne klædes på til at træffe de rigtige valg for forbrugerne selv på et oplyst grundlag. Hvorfor er forbrugerne opmærksomme på tilbud fra det lokale supermarked, men ikke opmærksomme på, at penge også har en pris?*

Hvad kan forbruger selv gøre for at blive bedre til at træffe et oplyst valg? Hvordan kan man sammenligne forskellige produkter?

Forslag til oplægsholdere

Medarbejdere i en bank, forsikrings selskab og/eller realkreditinstitut eller i en af de finansielle brancheorganisationer. Repræsentanter fra Forbrugerrådet eller en person fra Pengeinstitutankenævnet.

19

Skal jeg fremover handle på tankstationen?

Begrundelse: *Igennem de seneste årtier er der kommet flere og flere megastore indkøbscentre, og samtidigt er de små butikker i nærmiljøet bukket under. Der bliver således mange steder større og større afstand til dagligvarebutikkerne.*

Hvilken plan har man i vores kommuner for fremtidens butiksstruktur?

Forslag til oplægsholdere

Kommunalpolitikere fra det udvalg i kommunalbestyrelsen, der har ansvaret for den fysiske planlægning.

Hængselstemaer

*Hængselstemaer er emner som kan integreres
i andre fag eller temaer*

20

Sådan laver du sund og sikker mad

***Begrundelse:** Forbrugeren skal i dag have en stor viden, hvis han/hun vil lave god og sund mad. Forbrugeren skal både vide noget om økologi, fødevarer sikkerhed, mærkning af madvarer og hvilke madvarer, der er mest bæredygtige. Kurset giver denne information samtidig med, at man laver mad.*

Indhold

Forbrugeren vil lære at lave mad, så

- den lever op til god fødevarer sikkerhed
- den er fedtfattig og nærende
- forbrugeren kan kende forskel på økologiske og konventionelle madvarer og disses fordele og ulemper

Sammenhæng

Temaet vil bl.a. være relevant som en del af et madlavningskursus

21

Sådan bliver du en klogere forbruger!

***Begrundelse:** Information kan hjælpe forbrugerne til at træffe oplyste beslutninger i købsituationer o.l. Der findes rigtig meget god forbrugerinformation. Men hvordan finder man som forbruger denne information?*

Indhold

Borgeren vil blive indført i, hvordan relevant og handlingsorienteret forbrugerinformation kan findes på både offentlige og private hjemmesider.

Det være sig fx:

- Forbrugerstyrelsens hjemmeside
- Forbrugerombudsmandens hjemmeside
- Forbrugerrådets hjemmeside
- Oplysning om søgemaskiner med prissammenligninger

Sammenhæng

Temaet vil bl.a. være relevant som en del af et længerevarende edb-kursus.

22

Sådan undgår du at havne i nettet – sikkerhed på internettet!

***Begrundelse:** Mange forbrugere handler varer og serviceydelser på internettet. Samtidig foretager mange forbrugere bl.a. deres bankforretninger på nettet – via netbank.*

Indhold

Deltageren vil blive indført i, hvordan man bedst muligt sikrer sin computer – både fysisk og i cyberspace – mod misbrug af personlige oplysninger. Det være sig bl.a. i forhold til problemstillinger vedr.:

- Hackerangreb på netbanken
- Spam
- Beskyttelse af private oplysninger

Sammenhæng

Temaet vil bl.a. være relevant som en del af et længerevarende edb-kursus.